

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.: până la 200 cuvinte
8 cor.: și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 7078/1902.

Circular.

Cu datul de 5 Iunie a. c. Nr. 30332/902 Inaltul Minister de culte și instrucțiune publică a trimis acestui Consistor spre știre și conformare circularul său de același dat și număr, adresat către toți inspectorii școlari regiști în cestiunea propunerii limbei maghiare în școlalele populare, în cari limba de propunere nu este cea maghiară. În urma Inaltei recercări acest Consistor a edat circularul său de datul 11/24 Iulie a. c. Nr. 3420, prin care, în deplină conformitate cu dispozițiunile articolului de lege XVIII din 1879 și cu ordinațiunile noastre anterioare în această cestiune, am îndrumat învățătoremea noastră, ca planul de oare pentru anul școlar 1902/3, intrucât el nu ar fi ici-colea deja astfel compus — să-l compună în deplină conformitate cu dispozițiunile ministeriale susamintite, precum aceasta s'a dispus și mai nainte din partea noastră și precum tot astfel s'a compus ordul general de oare în planul de învățământ pentru școlalele populare în districtul Consistoriului nostru din Arad, aprobat prin rezoluțiunea consistorială din 12 August 1888 Nr. 3174. În acel amintit ordin al nostru am adus aminte învățătoremei noastre din cuvânt în cuvânt următoarele: »Inaltul Minister de culte și instrucțiune publică prin ordinațiunea sa de datul 29 Iunie 1879 Nr. 17.284 a edat un plan de învățământ pentru școlalele, în cari limba de propunere nu este cea maghiară și în acest plan de învățământ dispune, ca instruaerea limbei maghiare în școlalele populare să se facă cu deosebire în cadrul esercițiilor intuitive în strînsă legătură cu instrucțiunea în limba de propunere a școlalei.

În scopul acesta, pentru instruaerea în acest chip a limbei materne și a celei maghiare planul ministerial amintit dispune, ca în școala cu 1 învățator să se folosească peste tot 17, în școala cu 2 învățatori 28, în cea cu 3 învățatori 45, cu 5 inv. 42 și în școlalele cu 6 învățatori 52 de oare. Am zis apoi mai departe, că: „împărțirea oarelor pentru instrucțiunea limbei maghiare și celei materne din acest plan este obligătoare și pentru școlalele noastre confesionale.“

Trebuie însă acum ulterior să constatăm, că învățătoremea noastră în mare parte n'a înțeles ori a înțeles greșit dispozițiunile noastre susamintite. Noi ne provocasem anume la planul ministerial din 1879, pe care învățatorii nostri erau datori să-l cunoască. Cu toate acestea însă, de unde în circularul nostru se vorbea despre oare de propunere pentru limba maternă și cea maghiară împreună, o mare parte a învățătoremei noastre a înțeles acel circular al nostru așa, că numărul de oare ficșat acolo este a se folosi întreg numai pentru instrucțiunea în limba maghiară, deși chiar planul ministerial din 1879, precum și toate ordinațiunile ministeriale basate pe acel plan, astfel și ultima ordinațiune ministerială din 5 Iunie a. c. Nr. 30332 din 1902 ficșează acest număr de oare pentru propunerea limbei maghiare și celei materne împreună, întocmai precum și planul diecesan de învățământ în §. 22 cap. 3 dispune ca scop al instrucțiunei limbei maghiare: »cunoașterea acestei limbi în vorbire și scriere; ceea-ce se ajunge predându-se dimpreună și în asemănare cu limba maternă.«

Aducem deci aminte învățătoremei noastre această împrejurare și o îndrumăm cu rigoare să execute întocmai ordinul nostru mai sus citat astfel, ca în școala cu 1 învățator să folosească pentru instrucțiunea limbei române și celei maghiare 17 oare pe săptămână.

Deoarece însă atât planul ministerial din 1879, cât și planul de învățământ diecesan din

1888 la § 22 cap. 3. Anul I propoziția a 2-a oprește de a se propune în școlile cu 1 învățator limba maghiară în clasa primă, deci cele 3 oare prescrise pentru exerciții intuitive și cetire și scriere în clasa primă se vor folosi numai pentru limba română, rămânând astfel, ca în celelalte clase (II—VI) în restul de 14 ore să se propună limba română și limba maghiară împreună, așa ca la tot casul jumătate din aceste ore, *adecă 7 la număr*, să rămână pentru instrucțiunea limbei maghiare. Tot astfel în școlile cu 2, 3, 4, 5 și 6 învățatori din numărul de ore ficsat pentru propunerea limbei materne și maghiare împreună, și anume din cele 28, 36, 45, 42 și 52 de ore jumătate să se folosească pentru instrucțiunea limbei maghiare, dar tot-deauna în legătură cu instrucțiunea în limba maternă. Atragem aici în deosebi atențiunea învățătorimei noastre asupra §§-ilor 10, 11 și 12 ai planului diecesan de învățământ din 1888, în cari se dispune, ca în parochiile, în care sunt două școli și amândouă paralele, fie-care din ele se împarte în câte 6 clase (deci astfel de școli sunt de fapt școli cu 1 învățator), apoi în parochiile, în cari sunt 2 școli, nu paralele, școala I-a va cuprinde clasele 1—2, ear' școala a II-a clasele 3—6. Pentru parochiile, cari au trei școli sau mai multe de trei, nu paralele, Consistorul conform §-ului 12 din planul nostru de învățământ își rezervă a cerceta și a dispune în conțelegere cu autoritățile școlare, cum să fie relațiunile între aceste școli. Deoarece astfel între împregiurările date neasemnat cele mai multe școli de ale noastre sunt școli cu 1 învățator, apoi câteva cu 2 învățatori, pentru aceea în mod provisor, până la introducerea unui plan de învățământ general din partea congresului nostru național-bisericesc, ceea-ce este tocmai acum în lucrare, pe temeiul planului nostru diecesan din 1888, nu mai puțin în considerarea planului ministerial din 1879 și a ultimei ordinațiuni ministeriale de datul 5 Iunie a. c. Nr. 30.332/902, dăm aici sub A., pentru școlile noastre populare-confesionale cu 1 învățator, ear' sub B., pentru școlile cu 2 învățatori câte un plan *general de ore*.

Dacă în vre-o comună sunt școli cu 3 ori mai mulți învățatori, cari nu sunt paralele, despre aceste școli inspectorii noștri școlari vor face aici rapoarte speciale, ca astfel Consistorul în conformitate cu §-ul 12 din planul diecesan de învățământ să dispună specialminte în conțelegere cu autoritățile școlare locale, cum să fie relațiunile între aceste școli.

Pe baza celor două planuri generale de ore fie-care învățator își va întocmi ordul orelor de pe săptămână cu considerare la împregiurările locale, precum și la ziua săptămânală de recreațiune, pe care conform §-ului 92 lit. c., din regu-

lamentul pentru organizarea învățământului în școlile populare, votat prin concludul 110 al congresului național-bis. din 1895, are să o stabilească comitetul parochial în conțelegere cu învățatorul, înțelegându-se de sine, că în loc de o zi întreagă de recreațiune se pot ficsa și două jumătăți de zi, spre pildă Mercuri și Sâmbătă după ameazi. Observăm că timpul de instrucție pentru diferitele obiecte de învățământ se poate ficsa cu jumătăți de ore, nici decum însă cu pătrări, căci în așa scurt timp este imposibilă o aprofundare cât de modestă a cestiunilor de instruat. Spre orientarea învățătorilor noștri alăturăm aici sub C., un ord de ore pentru o școală cu 1 învățator, sub D., și E., câte un ord de ore pentru școlile cu 2 învățatori. Aceste orduri de ore sunt făcute cu presupunerea, că feriile săptămânale la acele școli sunt ficsate pe Mercuri și Sâmbătă după ameazi. La școlile, cari au ficsate aceste ferii pe altă zi din săptămână, se vor face schimbările de lipsă în aceste orduri de ore.

Pe lângă toate acestea mai atragem atențiunea învățătorimei și a corporațiunilor noastre bisericești asupra următoarelor :

1. Obiectele de învățământ în școlile noastre populare fiind a se propune în limba maternă, învățatorul începând din clasa a II-a să folosească material din aritmetică, iară în clasele următoare, unde după planul nostru de învățământ și de ore se propune geografia, istoria și constituția patriei, învățatorul să întrebuinteze pentru perfecționarea elevilor în limba maghiară și cunoștințele lor din numitele obiecte.

2. Conform dispozițiunii cuprinse în § 5 lit. b., art de lege XXVIII din 1876 despre autoritățile școlare, inspectorul școlar regesc având să vigileze, oare obiectele de învățământ să propun în estensiunea normată prin lege și după planul de învățământ stabilit de autoritatea competentă, dacă află scăderi în această privință, face atent pe învățatori și încunoștințează autoritatea școlară competentă.

Nici după aceasta dispozițiune a legii, precum nici din considerare la autonomia bisericii noastre președinții scaunelor noastre școlare nu se pot autorisa să subscrie protocoalele despre vizitarea școlii, compuse de inspectorii școlari regesti.

Pentru ducerea la îndeplinire a tuturor celor cuprinse în acest circular al nostru facem responsabili în prima linie pe inspectorii noștri școlari.

A r a d , din ședința senatului școlar al Consistorului gr.-or. român; ținută în 5/18 Decembrie 1902.

Consistorul eparchial gr.-or. rom. din Arad.

Ioan I. Papp,
protosincol.

Despre îngeri.

— Catehesă rusească de: *Rod. Putiatin.* —

Când vedem, iubite creștine, un copil frumos și cu minte, noi zicem despre dînsul: un adevărat înger. Când vedem un om, care e inteligent, foarte bun, amabil și ducînd și o viață cinstită, noi zicem despre dînsul: un înger de om. Când auzim o cântare frumoasă, zicem: cântare îngerească, cântă ca îngerii.

Ce sunt îngerii?

Spirite bune, ființe nevăzute, de o frumseță admirabilă, de o inteligență strălucită, de o mare putere, de o bunătate nemărginită și prea binecuvîntați, cari neconțin se bucură, cântînd în bucuria lor.

Unde sunt îngerii aceștia?

În ceriuri, în raiul ceresc, dar' sunt și de aceia, cari nu sunt în ceriuri, nu sunt în raiu, ci în adîncimi, în iad: aceștia sunt îngerii cei răi sau spiritele rele; îngerii cei buni sunt în ceriuri. Prin urmare îngerii sunt de două însușiri: unii sunt buni, ear' alții sunt răi.

Unde e ceriul, unde e acel raiu, în care sunt îngerii cei buni?

Sus, de-asupra noastră, dincolo de ceriul cest văzut cu ochii, acolo unde s'a înălțat Iisus Cristos, unde s'a ridicat Prea curata Fecioară Maria, unde s'a suit Ilie și Enoch. unde după vremuri a fost dus Apostolul Pavel, — cu un cuvînt: Ceriul și raiul e în lumea nevăzută a spiritelor, unde se desfășoară în deplinitatea sa splendoarea lui Dumnezeu, gloria lui Dumnezeu, bucuria lui Dumnezeu, acolo unde residă binecuvîntata împărăție a lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul sfânt. O, pomenește-mă Doamne întru împărăția Ta!

Pentru-ce se numesc îngerii spirite bune?

Cuvîntul *înger* înseamnă *vestitor* și înseamnă și *trimis* sau *sol*. Astfel îngerii cei buni sunt trimișii (solii) lui Dumnezeu, vestitorii lui Dumnezeu. Da, ei neîncetat vestesc despre Dumnezeu: vestesc bunătatea Lui, înțelepciunea Lui și atotputernicia Lui. Nici la o ființă sau creatură nu se poate observa bunătatea, înțelepciunea și atotputernicia Lui, ca la dînsii, ca la îngerii. Binevestind mărirea lui Dumnezeu, nimenea nu îndeplinește voia lui Dumnezeu mai prompt, mai perfect și cu atîta sfințenie ca îngerii. Iubindu-L pe Dumnezeu cu cea mai ferbinte dragoste, ei ne-

încetat stau naintea Lui și privesc la El, ca la un semn dat sburînd să îndeplinească ceea-ce le ordonă, ori să se presinte acolo, unde sunt trimiși.

Cum vestesc și cum își exprimă îngerii bucuria lor despre Dumnezeu și iubirea lor către Dumnezeu?

Prin neconținută cântare. Ei, bucurîndu-se cântă neconținut: Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot, plin este ceriul și pămîntul de mărirea Lui. — Așa cântînd s'a auzit și văzut: profetul Isaia. Ioan Teologul, Apostolul Pavel și alții dintre sfinții lui Dumnezeu. Ingerii sunt cu pietate către Dumnezeu și cu deplină iubire unii către alții și către oameni.

Cum își manifestă îngerii iubirea lor unii către alții?

Prin cântarea lor împreună. — Ei sunt nenumărați de mulți, mii de mii și milioane și abia ne putem închipui mulțimea lor. După părerea unor sfinți părinți, îngerii sunt de noauăzeci și noauă de ori mai mulți ca toți oamenii din lume.

După natura lor ei sunt egal deservîșiți dar' se deosebesc numai după demnitate. Unii sunt mai superiori, ear' alții ca subordinați. Ei sunt de noauă cinuri sau tagme, ear' aceste cinuri se împart în trei grade: în gradul prim sunt *Serafimii*, *Cherucimii* și *Scaunele*, în gradul al doilea sunt: *Domniile*, *Puterile*, *Stăpînirile*, ear' în gradul al treilea sunt: *Incepătoriile*, *Archangelii* și *Angelii*. Cu toată deosebirea aceasta între îngeri, ei împreună cântă neîncetat, în deservîșită iubire reciprocă și în cor de o perfectă armonie, cântare de biruință, cântînd, strigînd, glas înălțîng și grăind: Sfânt, sfânt, sfânt.

Sălășluind în ceriuri, îngerii, după voința lui Dumnezeu, se pogoară și pe pămînt. Ei preamăresc pe Dumnezeu — dimpreună cu noi oameni — câte-odată cântînd cu glas la auzul nostru, cum i-au auzit de pildă păstorii Vitleemului; ear' în biserică și cu deosebire *la săvîrșirea sfintei liturgii* și totdeauna petrec cu noi nevăzuți, și încunjurînd altarul, preamăresc pe Dumnezeu dimpreună cu noi oamenii, primind pe Împăratul tuturor, care ne-a răscumpărat din păcatul strămoșesc cu scump sângele Său. Da, iubite creștine, cetele îngerești îți aduc Ție nevăzut pe Iisus Cristos, când te împărtășești cu Trupul și sângele Său.

Cum pot petrece îngerii și în ceriu și pe pămînt?

După ființa lor, îngerii sunt deopotrivă cu duhurile noastre ale oamenilor, dar' nu au nici

corpuri, nici vr'un alt organism vizibil, — ei sunt fără de trupuri, sunt duhuri curate, și numai pe un moment pot să îmbrace numai *chip* omenesc, ca să fie văzuți și auziți de aceia, cărora după deosebita grație și voia lui Dumnezeu s'ar arăta; atunci ei se arată, fac și spun ce e de trebuință și numaidecât dispar și devin earăși nevăzuți. Astfel neavând nimic organic, îngerii subit — ca gândul se pot pogori și înălța la ceriu.

Cu gândul și cu dorința putem și noi oamenii să fim pretutindenea, și în ceriu și pe pământ, — dar îngerii pot să fie pretutindenea și cu întreagă ființa lor, adecă și cu gândul, și cu voia și cu puterea lor. Nu pot însă nici îngerii să fie în același timp pretutindenea, ci numai Dumnezeu, — *unicul atotpretutindenea*.

Pregătind mântuirea oamenilor, Dumnezeu trimite îngerii să vestească oamenilor voia Sa, — așa de pildă a trimis pe un înger al Său să vestească Preacuratei Fecioare Maria, că va naște pe Mântuitorul lumii.

Ca oamenii să se mântuiască și să cunoască adevărul, Dumnezeu trimite îngerii să le servească acelora cari doresc mântuirea, să-i păzească de rele, de dușmanii văzuți și nevăzuți, să-i lumineze, să-i învețe binele și adevărul, să-i îndrepte pe calea cea bună și să-i abată dela greșeli și păcate. Da, îngerii le servesc oamenilor și le ajută, ca rugăciunile lor să fie primite la Dumnezeu. În sfârșit ori unde sunt oameni și e lipsă de ajutor, acolo Dumnezeu totdeauna trimite îngerii Săi, trimișii Săi.

Acești îngeri pe cari Dumnezeu îi trimite oamenilor, se numesc *îngeri păzitori*. Câte un astfel de înger are fiecare om. Din data ce se naște omul și s'a botezat, în momentul acela i-se dă dela Dumnezeu un înger păzitor, care îl însoțește necurmat pe durata vieții sale întregi, e de față la moartea sa, îl conduce în lumea cealaltă și se presintă cu dînsul și la judecata cea îngrozitoare de apoi.

Cum pot îngerii păzitori să ne păzească și să ne ajute?

Așa, că ei sunt mai superiori noauă cu inteligența și înțelepciunea și sunt și mai cu puțință decât noi, apoi măcar că îngerii nu sunt atotștiutori și atotputernici, totuși ei cu inteligența lor superioară prevăd mai multe decât noi cu mintea noastră mai mărginită, știu mai multe de cât noi și sunt în puțință mai mare decât noi.

Cum ne ajută noauă îngerii?

Nevăzut și neauzit. Ei pot să ne ajute văzut și să ne învețe auzit numai la un deosebit ordin al lui Dumnezeu, la ocațiuni extraordinare,

când nu se poate îndeplini altcum economia divină și grația lui Dumnezeu, decât văzut și auzit, de pildă: Grăind a vorbit îngerul în vis lui Iosif: »Scoală-te și ia pruncul și Mama Lui și fugi în Egipt, și stai acolo până îți voi zice tie.« Văzut *s'au văzut* îngerii muierilor mironosițe la învierea Domnului Iisus Cristos și *grăind* au zis: »Nu vă spăimântați: căutați pe Iisus Nazareneanul cel restignit? s'a sculat, nu este aici...« Văzut și grăind s'a arătat îngerul Preacuratei Fecioare Maria vestindu-i că va naște Fiu. Aceste arătări sunt arătări, sunt minuni, ear' minunile le poate face numai unul Dumnezeu. Astfel îngerii totdeauna ne ajută nevăzut prin prezența lor.

Într'adevăr îngerul păzitor totdeauna e cu noi: cu noi când lucrăm, cu noi când medităm ori când dorim cevași, cu noi când vorbim, când cântăm, când cetim ori scriem, cu noi când servim ori ne rugăm, cu noi când învățăm, când muncim, când mâncăm ori când facem ori ce lucru întru preamărirea lui D-zeu. Cu noi e îngerul păzitor, când dormim, cu noi când ne păzim de atare rău, de păcate, de nevoie ori de primejdii. În comorile aceste noi totdeauna contăm la ajutorul său și ne spriginim pe puterea îngerului păzitor mai inteligent, mai înțelept, mai prevăzător și mai puternic de cât noi.

Dacă nu ar fi îngerul păzitor cu noi, noi nu am pute cunoaște și distinge — adevărul atât de eclatant, nu am dorî să facem binele bucurându-ne și nu ne-am ruga lui D-zeu cu atâta pietate și sinceritate. Cu un curent, dacă nu am avé înger păzitor și îndreptător, noi cu greu ne-am pute mântui de rele, de năpastă și de alte neînchipuite nevoi și nenorociri.

Cum e îngerul păzitor față de noi când păcătuiem sau facem rele?

O! Atunci el e departe de noi. Când facem rele, când gândim, ori când vorbim rele, îngerul nostru păzitor ne părăsește, se îndepărtează dela noi. Tot așa se îndepărtează dela noi și când năvălim asupra cuiva, când asuprim, când injurăm, când ne mâniem, când batem, când mințim, când înșelăm, — cu un cuvânt când facem ori ce rău, îngerul păzitor se îndepărtează dela noi. Dacă noi înși-ne nu avem voință a ne feri de păcate și de rele, o, atunci nici îngerul păzitor nu ne va păzi, căci fără voința noastră, nici îngerul păzitor nu ne poate sta întru ajutor, din cauză că atunci el s'a îndepărtat dela noi.

Copiilor nevinovați, îngerii păzitori le ajută fără voia și așa zicând fără știrea lor, pentru că sunt nevinovați de rele și fără păcate și pentru-că în nevinovăția lor îngerească ei nici nu presupun că poate să-i ajungă și vre-un rău.

Ce face însă îngerul păzitor când omul face rele cu voia?

Se roagă lui D-zeu. Se roagă să-i lumineze mintea, să-l abată dela rele, să-și revină în uori (în fire). Și dacă omul s'a îndreptat și plângând se căiește de faptele sale rele, atunci îngerul earăși se apropie de el bucurându-se nemărginit de mult. D'ací provine că lacrimile noastre de căință și pocăință sunt atât de dulci și mângăitoare: dulci, pentru că ele provoacă bucuria îngerilor.

Resultă, că îngerii ne păzesc pe noi oamenii prin inteligența lor strălucită, prin puterea lor superioară și prin rugăciunile lor ferbinți către Dumnezeu.

Eată, așa sunt îngerii.

Și acum te întreb, creștine, pare-ți bine că D-zeu a creat îngerii? Te bucuri știind că îngerii sunt ființele cele mai perfecte, mai bune, pline de iubire, gata de ori-ce serviciu pentru noi, că sunt ființele cele mai binecuvântate, ființe cari neconțin se bucură, și în bucuria lor nici o dată nu conțin a cânta? Pare-ți bine creștine că sunt și astfel de ființe?

O, Doamne, mult ne pare bine! Ne pare bine de îngerii Tăi inteligenți și admirabil de frumoși, ne pare bine că sunt ai Tăi, că 'i-ai creat să se bucure de Tine și să-Ți cânte Ție: Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot, plin este ceriul și pământul de mărirea Ta!

Osana întru cei de sus!

(După »Bogoslovski Glasnik)

Tradus de: *Valerie Magdu*, preot.

Preoții și teatrul.

(Urmare și fine.)

Ba decadența merse așa de departe, că în teatre s'a început a amesteca și lucrurile cele sacre. Este destul a aminti de decadența teatrului pe timpurile împărătești Eudocsia, când un bărbat de caracterul sfântului Ioan-gură-de-aur a fost silit să procedă cu toată energia și tenacitatea în contra Sodomei aceleia, și apoi scenele scandaloase teatrele, ce erau pe timpul lui Fotie. Ba s'ar putea zice, că în tot timpul anticitației creștine *teatrele păgâne*, române și grecești, la care în secolele mai târzii luau parte și creștinii cei slabi, nu erau teatre, ci triste cuiburi de fără-de-legi, în care omul în loc de a se putea înălța la idealul său moral, decădea mai jos decât animalul.

În tot acest timp nu se află un singur cas unde teatrul să se fi încercat a se smulge din decadența aceasta și a se avânta la ceva mai bun, nobil și mai frumos.

Acum ori-ce om, căruia moralitatea publică îi este mai presus ca ori-ce, pună-și întrebarea, întrebe-se, ce pozițiune a putut să ia biserica față cu teatrul căzut atât de tare dela chemarea sa?

Și cred, că ori-și-cine va fi de acord, că biserica dacă nu a voit a se nega pe sine, a trebuit să combată un atare teatru din toată puterea și să oprească credincioșilor săi, cu toată autoritatea ei, frecventarea lui.

Dacă biserica nu ar fi făcut așa, dacă ea ar fi tolerat o atare decadență morală, fără a-și ridica vocea în contra lui, atunci ea însași s'ar fi făcut complice la uciderea moralității, care este scopul ei cel mai înalt. Aceasta însă biserica nu o a putut face nici decum, și dacă o ar fi făcut, atunci cu dreptul 'i-s'ar pute imputa de toată lumea ca un păcat greu în contra omenirii. Biserica însă condusă de spiritul sfânt nu numai că nu a comis greșeala aceasta, dar trebuie să 'i-se recunoască ca un merit deosebit, că în timpurile acelea ea singură a fost, care a ținut sus steagul moralității celei adevărate și a procedat cu toată puterea contra teatrului. De acea Pravila noastră este plină de canoane îndreptate contra teatrului aceluia decăzut, de aceea canoanele parte opresc pe credincioși de a-l visita, parte arată pericolul cel mare, ce-l ascunde în sine teatrul de atunci, pentru moralitatea, religiozitatea și mântuirea fiilor săi; parte stigmatizează pe aceia cari figurează în el ca actori.

Se poate oare deduce din procedarea cea energică a bisericii, contra teatrului decăzut, că biserica din principiu este în contra ori-cărui teatru, chiar când acela este la înălțimea chemării lui și că biserica ar fi contra unei instituțiuni frumoase culturale?

Nici de cum!

Adevărat că canoanele nu fac deosebire între teatru și teatru, ci în toate condamnă teatrul. Aceasta însă o fac canoanele din cauză că pe timpurile acelea nici nu există alt teatru, decât cel degenerat, și prin degenerarea aceasta s'au fost perturbat și ideile oamenilor cu privire la teatru întru atât, că cei mai mulți, dacă nu toți „nici își puteau închipui teatrul decât în forma lui cea decăzută de atunci.

Și fiind-că publicul nu făcea deosebire între teatru și teatru, a fost lucru natural, că nici canoanele în timpurile acelea să nu facă deosebire aceasta. Teatrul era așa de decăzut, încât biserica trebuia să insufle credincioșilor săi o o-

roare și o ură față cu el, dacă voia să-l combată cu succes. O atare groază și ură n'ar fi putut escita biserica, nici odată față cu el, dacă în canoanele ei ar mai fi făcut oare-care deosebire între teatru și teatru, fiind-că atunci sub masca deosebirii aceștia foarte ușor s'ar fi făcut multe abusuri, și biserica nu 'și-ar fi ajuns scopul.

În timpuri normale putea face biserica o atare deosebire, fără nici un pericol. În timpuri însă anormale, ca acele de decadentă așa de mare a teatrului de atunci, o atare deosebire mai mult ar fi stricat, decât ar fi folosit.

Cum-că biserica nici-odată nu a condamnat teatrul, întru-cât el rămâne fidel misiunii sale de a fi un predicător practic al moralității și a tot ce este bun și frumos, între altele se vede și de acolo, că în evul mediu biserica l'a părținit, doar s'a născut sub aripele ei. Se înțelege că nu teatrul cel degenerat din Roma și Bizanț, ci teatrul, care avea peste tot un colorit sacru. Ba doi dintre cei mai mari dramaturgi ai tuturor timpurilor, spaniolii Lope de Vega și Calderon dela Barca, au fost preoți, și biserica occidentala nu numai nu i-a condamnat, dar din contră, li-a prețuit operele și scrierile lor dramatice le prețuește ca pe produsele cele mai frumoase pe terenul dramaturgiei.

Dar oare rămâne în tot-deauna teatrul fidel propagator al moralității? Faptul că indivizi izolați, ba chiar națiuni, au criticat și condamnat multe opere teatrale nesănătoase, este un argument la atâtea argumente, că nimic mai ușor nu poate degenera ca teatrul.

Astfel fiind, cred că ori-ce om cu bun simț n'ar risca inocența familiei, a junimei spre a o arunca în prăpastia unor ispite sigure, ori a o captiva în mrejele unei țesături sensuale sau cosmopolite așa de primejdioase moralității omului ca și unii națiuni. Și dacă un om bine cugător ar trebui să facă astfel, ce ar trebui să facă biserica, care cu ajutorul religiunii ne luminează calea pentru a fi fericiți temporar și etern? Respunsul fie-care și-l dă singur.

Așa dar dacă teatrul poate degenera și de fapt adeseori degenerază, și dacă biserica, moralitoare, și luminătoarea noastră, nu poate aproba asemenea direcțiune nesănătoasă, ce trebuie să facă preotul care e reprezentantul oficial al ei? Veți zice că va ridica din toate puterile vocea sa veți adăoga că va combate în scrieri, în conferințe, va da în vileag operele teatrale antimorale și antinaționale. Da așa va trebui să facă. Dar întreb? Cum poate preotul pe deoparte combate teatrul, admitem partea cea rea din el, și pe de altă parte a participa la reprezentațiuni teatrale? Aceiași poporeni cari l'au auzit vorbind, cui să urmeze? cuvântului său, sau faptelor sale?

Din acestea se vede că preotul ca să fie fidel chemării sale și credincios reprezentant al bisericii, precum și consecvent predicățiunii sale, nu poate participa la reprezentațiuni teatrale, precum în genere și la toate acele petreceri și distracțiuni obicnuite în lume, cari lesne pot duce pe oameni la uitarea datoriilor, ear' păstorul care ar fi luat de acest șivoiu, vai acelula! căci toate acestea pot lesnicios duce și la uitare de Dumnezeu.

Cu tot dreptul dar sfintele canoane opresc pe clerici mai ales, de a frecuenta tratrele, unde pe lângă altele își perd timp și venituri și 'și slăbesc singuri puterea bunei înținerii în turmă.*)

George dela Sărata-Iași.

CRONICA.

* *Sfințire de biserică.* Ziua de 29 Decembrie v. 1902 — Dumineca întâie după sêrbêtorile Nașterii Domnului — a fost o zi de bucurie pentru credincioșii nostri din parochia Șiuștiu. Așezată aceasta comună pe malul Crișului-negru sub poalele codrului, ea își avea încă din vechime o bisericuță slabă de lemn. În timpul din urmă era acea biserică gata la fie-care moment a se surpa. La sfatul și stăruința vrednicului preot Ilie Bursașiu, credincioșii acestei parochii, constătătoare abia din 50 numere de case, în cursul anului 1902 și-au ridicat și zidit o biserică din material solid, spațioasă și atât de frumoasă, cât ar putea fi mândria chiar și a unui orașel. În ziua sus amintită nou zidita biserică s'a binecuvântat prin Rv. Domn protopresbiter Vasilie Papp asistat de preoții: V. Teha din Sohodol, Ioan Coroiu, V. Barești, T. Teaha Câmp-Colesti, Moise Popoviciu Șeghiște, M. Popoviciu Leheceni, G. Bogdan Cărpinet, Ilie Bursașiu preot în loc și Miron Botișel preot în Șteiu.

Actul binecuvântării a decurs în modul următor: La orele 8^{1/2} s'a celebrat utrenia, apoi s'a oficiat sfințirea apei, și stropindu-se biserica pe din lăuntru, au eșit întreg poporul cu preoțimea în frunte și între sunetul camanelor au încunjurat biserica de trei ori, cântând tropariul hramului și înălțătorul imn: „încungiurați popoarelor Sionul“. Sub decursul încungiurării s'au cetit patru evanghelii în patru unghiuri ale bisericei întrând apoi de nou în biserică s'a cetit molitva bine-

*) Am dat loc cu plăcere acestui articol scris cu competență și cunoștință de cauză; și aprobăm concluziunea la care ajunge autorul — dar numai în principiu. Căci în practică, în condițiunile vieții de azi și mai ales la noi, controlul publicisticii e mare asupra teatrului. Ear' preotul, care în îndeplinirea misiunii sale pastorale e dator și e în pozițiunea ca din cas în cas să-și lumineze credincioșii, e absolut scutit de a alege atât pentru sine cât și pentru credincioși, drept spectacol, ceea-ce este rău. Din contră, va putea și va trebui să îndemne și să deie însuși exemplu, în căutarea a ce este bun și folositor în și prin teatru, — lucruri pe cari frumos le-a expus autorul acestui articol în partea primă a expunerilor sale, pentru propagarea »bunelor însușiri“.

cuvântării, sub decursul căreia a îngenunchiat atât preoțimea cât și mulțimea de popor adunată de prin prejur și din loc. A urmat apoi sf. liturgie, sub decursul căreia s'a stropit poporul cu aghiasmă și s'a uns cu oleu.

La finea liturgiei părintele protopresbiter a ținut o predică instructivă, în care a arătat cu cuvinte frumoase și convingătoare rolul bisericeii în societate. S'a împărțit apoi anafora, după ce mulțumind cu toți lui Dumnezeu, plini de bucurie pentru reușita fraților noștri Șiușteni, am părăsit locașul Dumnezeesc pe la oarele unul după meazăzi, spre a ne întruni de nou la masa ospitală a părintelui Ilie Bursașiu, unde preastimata doamnă preoteasă Ana ne-a ospătat din belșug. La masă nu au lipsit nici toastele. Și era lucru firesc că cei adunați să-și arate bucuria lor, să dea espreșiune sentimentelor lor interne.

Era să-mi scape din memorie numelor acelor preastimați domni și doamne, cari au participat la actul sfințirii și mai toți și la prânzul dat de părintele local. Cu drag pomenesc deci numele domnilor: Dr. Gavril Cosma avocat, deputat sinodal și congresual, Dan, rector seminarial în Beiuș; Mihulin, profesor în Arad; primpretorul Rednic și pretorul Ertsey din Vașcou; Ciura învățător în Criștior, Giovanni măestru anteprenor; apoi P. T. doamne: v. d. Valtner n. Cosma Beiuș, Antonia Botișel, Ștei; preoteasa Popoviciu din Leheceeni, și alții al căror nume mi-au scăpat din memorie.

În interesul adevărului constat încă odată, cum-că partea leului în edificarea noavei bisericeii din Șiuștiu, i-se cuvine părintelui Ilie Bursașiu, — fără de dînsul aceasta parohie cine știe cât ar mai fi stat fără locaș Dumnezeesc. Cinste, laudă și mărire deci neobositului preot Ilie Bursașiu. Frați preoți, să-l luăm de pildă!

Un preot.

Convocare.

Pe temeiul Înaltului ordin al Veneratului Consistor gr. or. român din Arad de datul 5/18 Decembrie 1902 Nr. 6927/1902 și în conformitate cu §-ii 12 și 27 din Statute prin aceasta convoc adunarea generală extraordinară a Reuniunii învățătorilor dela școalele populare gr.-or. române confesionale din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comlăușul-Mare și Lipova pe Joi în 16/29 Ianuarie 1903 la 10 ore înainte de amiază în biserica gr.-or. română din Timișoara-Fabric, unde în aceeași zi la orele 9 a. m. se va celebra și chemarea Duhului sfânt.

Obiectele adunării sunt:

1. Deschiderea adunării.
2. Designarea unui notar prin comisarul consistorial.
3. Constatarea prezenței membrilor în număr recerut pentru a aduce concluziuni valide.

4. Designarea a doi bărbați de încredere din partea adunării.

5. Restaurarea comitetului central pe un nou period de 3 ani.

6. Inchiderea adunării.

Arad, 28 Decembrie v. 1902.

Vasilie Goldiș,
comisar consistorial.

Licitațiune minuendă.

Pentru efectuarea reparării și adaptării edificiului principal dela sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog, preliminate în sumă de opt-spre-zece-mii-una-sută-două-spre-zece coroane și 12 fil. se publică licitațiune minuendă, care se va ține la 16/29 Ianuarie 1903 la 11 ore înainte de amiază în cancelaria sfintei mărăstiri, unde se pot vedea planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare.

Sf. mănăstire Hodoș-Bodrog 2/15 Ianuarie 1903.

Administrațiunea sf. mănăstiri Hodoș-Bodrog.

Avis!

Prin aceasta se aduce la cunoștința P. T. public spre știre și orientare, că Ven. Consistor diecesan din Arad, prin rezoluțiunea sa de sub Nr. 6558/1902 referitor la espedarea foaiei oficiale diecesană »Biserica și Școala« a binevoit a dispune, ca începând dela 1 Ianuarie 1903 afară de numărul prim să se expedeze foaia numai:

- a) celor ce o vor cere și respective o vor abona chiar, deși nu ar achita momentan abonamentul;
- b) celor ce în anii din urmă au solvit regulat abonamentul și
- c) celor ce Consistorul li-ar acorda din cas în cas gratuit.

Arad, din șed. cons., ținută la 22 Nov. (5 Dec.) 1902.

Redacțiunea.

În legătură cu Nr. 6558/1902 publicat în acest număr de redacțiunea foii »Biserica și Școala«, referitor la espedarea foii începând dela Nr. 2/1903, prin aceasta grăbim a ruga pe toți acei domni, corporațiuni și comune bisericesti cari doresc a fi abonați la această foaie, binevoiască a ne încunoștința despre aceasta, cel mult până în 10 l. c. căci la dincontră pe baza ordinațiunei de mai sus, suntem siliți a sista

espedarea. Cei ce mai sunt în restanță cu abonament pe anul 1901 și 1902, binevoiască a-ți transpune administrațiunei noastre în timpul cel mai scurt.

Arad, la 2 Ianuarie 1903.

**Administrația tipografiei
diecesane Arad,**
Strada Révay Nr. 10.

AVIS!

Prin aceasta rugăm pe toți acei Domni cari au dela noi în comisie calendare pe anul 1903 să binevoiască a returna în timpul cel mai scurt exemplarele de prisos ca astfel să putem satisface încă în vreme comandelor ce am primit ult-rilor.

Administrația tipografiei diecesane.
Arad, strada Révay Nr 10.

* **A apărut:** » *Anonul bisericii gr.-ort. române.* « Tomul I. Predici: pentru toate Duminicile de peste an, care se estinde pe 30 coale de tipar octav mare.

Pē lângă aceea, că se presintă elegant, fiind tipărit cu litere nouē, mai are și fiecare predică câte un clișeu, icoană sfântă.

Predicele cuprind citațiuni și pilde bogate din *Sf. Scriptură, Sf. Părinți, istoria clasică a anticității*, precum și din *istoria noastră națională*.

Eșind opul mult mai voluminos decât cum s'a crezut, prețul lui se urcă la 3 coroane.

Pentru spedarea mai cu înlesnire a opului P. T. abonenți sunt rugați a trimite prețul cărții adăugând și 20 fil. pentru francare.

Opul se poate procura dela autorul: *I. Nicorescu*, preot, prof. de rituale în Arad, str. Révay Nr. 10.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroch din parochia de clasa III-a din S. Criștor (protopopiatul Tinca com. Bihor) se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 12/25 Februarie 1903 pe lângă următorul salariu: 1) quartir liber și grădină; 2) 12 jugere de pământ și 5 și jumătate competențe de imăș; 3) dela fie-care număr de casă câte una vică de grâu și jumătate vică de primăvări, ear' dela lăcăi și cei-ce locuiesc în filii jumătate ca dela cei cu case, numărul caselor 75 ear' numărul sufletelor 491 și stolele indatinate. 4) Intregirea de stat pentru cei fără VIII. cl. 420 cor. 14 fil. Se observă că alegendul preot are să provadă catechisările la toți școlarii deobligați a frecventa școala cotidiană și de repetiție dela toate școalele aflătoare în

comuna fără privire la caracterul acelora și fără a escepta remunerațiunea pentru acele catachisări dela comună bisericească ori dela diecesă. Reflectanții resursele lor ajustate conform regulamentului pentru parochii adresate comitetului parochial au să le substearnă subscrisului protopop până în 9/22 Februarie a. c., ear' spre ași arēta desteritatea în cele rituale are să se prezenteze în casa de rugăciune din acea comună. Dat în ședința comitetului parochial în S. Criștor la 31 Decemvrie v. 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, protopop. —□— 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroch din **Rădmănești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“ din Arad.

Emolumentele impreunate cu acest post sunt: 1) O sesiune parochială de 32 jugere pământ, parte arător, parte fēnaț; 2) Grădină parochială de 1200 stângeni □ cu fântână; 3) Stolele obicinuite; 4) Bir preoțesc de bucate, sau 80 fileri de număr și 5) Intregirea de la stat, care pentru preot cu cvalificație sub 8 clase gimnasiale este 438 cor. 42 fileri.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursele lor comitetului parochial gr.-or. rom. din Rădmănești, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Temesmegye), în terminul indicat, instruite amēsurat legilor în vigoare, avēnd a se presenta, tot în acest termen, în sf. biserica din Rădmănești, spre a-și arēta desteritatea în oficiul d-zeesc, respective în cântări și tipic în oratoria bisericească. Rădmănești în 31 Decemvrie 1902.

Comitetul parochial.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, m. p., protopresbiter gr.-or rom. —□— 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parochiei vacante **Măneasa**, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile, dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala.“

Emolumentele sunt: 1). Usufructul alor 6¹/₂ jugh. pământ estravilan; 2) birul parochial dela circa 70 de case, rescumpērat cu câte două coroane; 3) stolele nidatinate și 4) intregirea venitelor dela stat, cu suma de 1499 cor., pentru preoți cu 8 cl. gimnasiale.

Nefind casă parochială, în suma de intregire de mai sus, sunt cuprinse și 80 cor., stabilite de Inaltul guvern, pentru cvartir.

Dările publice le va suporta cel ales.

Recurenții sunt poftiți, ca resursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parochial din Măneasa, să le substearnă în terminul indicat oficiului protopopesc din Buteni (N. Buttyin Arad m.), avēnd a se presenta în sf. biserică de acolo, spre a-și arēta desteritatea în cele bisericești.

Măneasa la 15/28 Decemvrie 1902.

Sinesie Ioja, m. p.
preș. comit. par.

Pavel Hardițiu, m. p.
not. comit. par.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA, m. p. protopop. —□— 3—3